

Beleidsplan Sociale Veiligheid

onderdeel Anti-pestprotocol

KPO Speciaal Onderwijs
De Kameleon

Juni 2026

Voorwoord

Op onze school vinden wij het van groot belang dat iedere leerling zich veilig, gezien en gerespecteerd voelt. Een sociaal veilige omgeving is een belangrijke voorwaarde om tot welbevinden, leren en ontwikkeling te komen. Leerlingen moeten erop kunnen vertrouwen dat zij zichzelf mogen zijn en dat zij op school worden benaderd met respect, duidelijkheid en zorg.

Dit anti pestprotocol sluit aan bij het pedagogisch klimaat en de schoolregels zoals beschreven in de schoolgids. Binnen De Kameleon werken wij vanuit veiligheid, geborgenheid, rust en structuur. De schoolregels vormen de basis voor het omgaan met elkaar en geven richting aan gewenst gedrag binnen de school. In dit protocol wordt verder uitgewerkt hoe wij pesten voorkomen, signaleren en aanpakken.

Met dit anti-pestprotocol maken wij zichtbaar hoe wij binnen onze school omgaan met pestgedrag, signalen van onveiligheid en situaties waarin leerlingen zich gekwetst, buitengesloten of bedreigd voelen. Het protocol biedt duidelijkheid aan leerlingen, ouders/verzorgers (hierna: ouders) en medewerkers over onze gezamenlijke verantwoordelijkheid en over de wijze waarop wij preventief en curatief handelen.

Wij vinden het belangrijk dat leerlingen leren om op een respectvolle manier met elkaar om te gaan. Daarbij hoort ook dat zij leren om hun grenzen aan te geven, naar elkaar te luisteren, verantwoordelijkheid te nemen voor hun gedrag en op een passende manier voor zichzelf en voor anderen op te komen. Door samen te werken aan een positief pedagogisch klimaat willen wij pesten zoveel mogelijk voorkomen en signalen van onveiligheid tijdig herkennen.

Binnen de school besteden wij structureel aandacht aan sociale veiligheid. In de groepen wordt gewerkt aan een veilig pedagogisch klimaat en aan sociale vaardigheden. Daarnaast worden signalen gevolgd, besproken en waar nodig opgepakt in samenwerking met ouders en betrokken professionals.

Dit protocol is bedoeld als leidraad voor leerlingen, ouders en medewerkers. Samen dragen wij de verantwoordelijkheid om van school een plek te maken waar iedereen zich veilig voelt en met vertrouwen kan leren en groeien.

Inhoud

Voorwoord	2
Begripsbepalingen	4
Plagen	4
Ruzie/ conflict.....	4
Pesten	4
Plagen wordt pesten	4
Preventie	5
Preventie en aanpak van digitaal pesten	5
Interventies	6
Communicatie	6
De school verwacht van ouders/verzorgers:.....	6
Wat wordt er van leerlingen verwacht?.....	7
Terugkoppeling.....	7
Redenen om pesten aan te pakken en om te buigen naar respectvol gedrag	8
Vormen van pesten zijn:.....	8
Vormen van digitaal pesten zijn:	8
Signalen van een gepest leerling kunnen zijn:	8
Andere signalen voor de leerkracht kunnen zijn:.....	8
Werkwijze wanneer er pestsignalen zijn.....	9
1. Signaleren	9
2. In gesprek gaan.....	9
3. Informatie verzamelen	9
4. Beoordelen	10
5. Aanpak bepalen	10
6. Ouders/ verzorgers betrekken	10
7. Vastleggen	10
8. Monitoren.....	10
9. Opschalen (indien nodig).....	11

Begripsbepalingen

Plagen

Plagen is het op speelse wijze prikkelen van een ander door middel van verbale of fysieke grapjes. Er is sprake van gelijkwaardigheid tussen beide partijen. Plagen is vaak wederzijds. Beide leerlingen kunnen een gelijke rol hebben. De plager heeft niet de intentie om de ander te beschadigen. De ander is voldoende weerbaar. Het plagen levert geen blijvende schade op.

Voorbeelden van plagen zijn een luchtig grapje maken, elkaar op een speelse manier uitdagen of elkaar kort voor de gek houden. Bij plagen ervaren beide partijen de grapjes in principe als leuk of onschuldig.

Bij onze leerlingen is het onderscheid tussen plagen en pesten niet altijd vanzelfsprekend. Zij kunnen deze begrippen met elkaar verwarren.

Ruzie/ conflict

Ruzie of conflict ontstaat wanneer leerlingen het niet met elkaar eens zijn of wanneer er verschil is in behoefte, belang of rechtvaardigheidsgevoel. Een ruzie heeft vaak een duidelijk begin en een duidelijk einde. Het kan zich uiten in boosheid, schelden, verwijten of fysieke agressie.

Een ruzie is niet automatisch pesten. Een ruzie kan wel overgaan in pesten wanneer het gedrag blijft terugkomen, wanneer één leerling duidelijk minder weerbaar is of wanneer de ander de situatie gebruikt om macht uit te oefenen.

Pesten

Pesten is gedrag waarbij een leerling of een groep leerlingen een andere leerling herhaaldelijk kwetst, buitensluit, bedreigt of onder druk zet. De leerling die dit meemaakt is onvoldoende in staat om zichzelf te verdedigen. Pesten kan verbaal, fysiek, psychisch, seksueel of digitaal zijn. Pesten kan ernstige gevolgen hebben en blijvende schade veroorzaken.

Pesten gebeurt niet altijd zichtbaar. Het kan ook stiekem plaatsvinden. Bijvoorbeeld buiten het zicht van medewerkers, in de gang, op het plein, in de taxi, online of in groepsapps.

Plagen wordt pesten

Plagen wordt pesten wanneer gedrag kwetsend is, zich herhaalt, wanneer er sprake is van machtsongelijkheid of wanneer een leerling zich niet goed kan verweren. Ook wanneer gedrag als grapje bedoeld is, kan het toch pesten worden als de ontvanger het als kwetsend of onveilig ervaart en het gedrag niet stopt.

Preventie

De aanpak van onze school is in eerste instantie gericht op het voorkomen van pestgedrag. Dit doen wij door te werken aan een veilig pedagogisch klimaat, duidelijke verwachtingen en voorspelbaar handelen van medewerkers.

Binnen de school wordt gewerkt met preventief en de-escalerend handelen via de Trifier-methode. Daarnaast wordt aan vorming gedaan met behulp van STIP (Sociale Training in Praktijk). Binnen STIP leren leerlingen sociale vaardigheden zoals respect hebben voor elkaar, rekening houden met elkaar, complimenten geven, grenzen aangeven en hulp vragen.

Naast STIP zetten wij activiteiten rond sociaal emotionele ontwikkeling in. Hierbij kan gedacht worden aan Zien, spellen, groepsvormende activiteiten en extra aandacht tijdens de gouden en zilveren weken. In deze periodes wordt bewust gewerkt aan groepsvorming, vertrouwen, omgangsregels en het versterken van positief gedrag.

We besteden aandacht aan landelijke dagen en weken rond pesten en sociale veiligheid. Omgangsregels zijn vastgelegd in de schoolgids. Aan het begin van ieder schooljaar worden ook in iedere groep klassenregels en afspraken opgesteld. Deze worden met de leerlingen besproken, zichtbaar gemaakt in de klas en regelmatig opnieuw onder de aandacht gebracht. Waar passend worden de afspraken ondersteund met pictogrammen, concreet taalgebruik of voorbeelden.

Monitoring en evaluatie sociale veiligheid

De school volgt de sociale veiligheid van leerlingen structureel. Dit gebeurt onder andere door observaties in de groep, signalen van leerlingen, ouders/verzorgers en medewerkers, leerlingbesprekingen, groepsbesprekingen en, waar passend, met behulp van beschikbare leerlingvolg- en monitoringsinstrumenten.

De uitkomsten worden besproken binnen de bestaande zorgstructuur. Wanneer signalen daar aanleiding toe geven, worden passende maatregelen genomen op leerling, groeps of schoolniveau. Het anti pestprotocol wordt periodiek geëvalueerd en waar nodig bijgesteld. Zo blijft het beleid aansluiten bij de ondersteuningsbehoeften van onze leerlingen en bij de dagelijkse praktijk binnen de school.

Preventie en aanpak van digitaal pesten

De school besteedt structureel aandacht aan mediawijsheid en digitaal gedrag. Leerlingen krijgen begeleiding en voorlichting over het veilig, respectvol en verantwoordelijk gebruiken van sociale media, chats, games en berichtenapps zoals WhatsApp en Snapchat.

In deze begeleiding is aandacht voor de kansen van digitale communicatie, maar ook voor de risico's ervan. Leerlingen leren, passend bij hun ontwikkelingsniveau en mogelijkheden, wat gewenst online gedrag is en welke keuzes bijdragen aan een veilige digitale omgeving voor henzelf en anderen.

Wanneer door leerlingen, ouders/verzorgers of medewerkers signalen van digitaal pesten worden gemeld, neemt de school deze altijd serieus. Digitaal pesten vindt regelmatig buiten schooltijd plaats, maar kan wel invloed hebben op het welbevinden en de sociale veiligheid op school. Daarom onderzoekt de school zorgvuldig wat er speelt en welke ondersteuning of interventie nodig is.

Bij online pesten is de betrokkenheid van ouders/verzorgers extra belangrijk. Veel digitale communicatie vindt buiten schooltijd en buiten het zicht van school plaats. Door de kwetsbaarheid van onze leerlingen is het belangrijk dat ouders/verzorgers meekijken, interesse tonen in het online gedrag van hun kind en signalen tijdig delen met school. Zo kunnen school en ouders samen sneller inschatten wat er speelt en welke ondersteuning nodig is.

Als sprake is van digitaal pestgedrag met invloed op school, worden de ouders/verzorgers van de betrokken leerlingen geïnformeerd. De school houdt regie op de gevolgen voor de sociale veiligheid binnen school. Waar dit helpend en veilig is, stimuleert school samenwerking tussen ouders/verzorgers. Dit gebeurt zorgvuldig, in overleg en met aandacht voor ieders positie. De anti pestcoördinator kan hierin een coördinerende rol vervullen.

Interventies

Een interventie wordt ingezet wanneer er gedrag heeft plaatsgevonden dat onveilig, kwetsend of grensoverschrijdend is. Preventie blijft daarnaast altijd doorlopen. De eerste interventie is gericht op begrenzen, herstellen en voorkomen dat het gedrag opnieuw gebeurt.

In het protocol onderscheiden we de volgende stappen wanneer een gesprek passend en helpend is:

1. Wat is er gebeurd volgens de betrokken leerlingen?
2. Welk gevoel leverde dat bij de betrokken leerlingen op?
3. Wat hebben de leerlingen nu nodig?
4. Welke oplossingen en afspraken zijn zinvol en haalbaar?
5. Wanneer evalueren we of de afspraken werken?

Wanneer een gesprek niet passend is voor het niveau of de situatie van de leerling, kiest school voor een andere vorm van begeleiding. Denk aan observeren, voordoen, oefenen, visuele ondersteuning, korte concrete instructie, extra nabijheid, duidelijke begrenzing en het aanpassen van de omgeving.

Communicatie

Om pesten te voorkomen en adequaat aan te pakken, is een goede samenwerking tussen school, ouders/verzorgers en leerlingen van groot belang. School en ouders/verzorgers hebben hierin een gezamenlijke verantwoordelijkheid.

Open en zorgvuldige communicatie helpt om signalen van onveiligheid tijdig te herkennen, gedrag bespreekbaar te maken en passende vervolgstappen af te stemmen. Daarbij werkt de school zoveel mogelijk oplossingsgericht en in afstemming met alle betrokkenen.

Wat mogen ouders/verzorgers van school verwachten?

- Dat signalen van pesten serieus worden genomen.
- Dat de school zorgvuldig onderzoekt wat er speelt.
- Dat de school oplossingsgericht handelt.
- Dat ouders/verzorgers tijdig worden geïnformeerd over de situatie en de vervolgstappen.
- Dat duidelijk is bij wie zij terecht kunnen met vragen of zorgen.

De school verwacht van ouders/verzorgers:

- Dat zij signalen van pestgedrag tijdig delen met school

- Dat zij respectvol communiceren met medewerkers, leerlingen en andere ouders/verzorgers
- Dat zij meewerken aan gesprekken en gemaakte afspraken
- Dat zij zorgen of vermoedens eerst met school bespreken
- Dat zij terughoudend zijn in het rechtstreeks aanspreken van andere kinderen of ouders/verzorgers, zodat de school zorgvuldig en professioneel kan handelen

Wat wordt er van leerlingen verwacht?

Van leerlingen verwachten wij, voor zover dit past bij hun ontwikkelingsniveau en communicatiemogelijkheden, dat zij aangeven wanneer zij last hebben van pestgedrag. Dit kunnen zij vertellen aan hun ouders/verzorgers. Aan de leerkracht, de assistent of aan een andere medewerker van school die zij vertrouwen.

Wanneer een leerling dit niet goed zelf kan benoemen of aangeven, zijn wij extra alert op signalen in gedrag, stemming, spel, contact met anderen en lichamelijke reacties. In deze situaties zijn wij sterk afhankelijk van wat ouders/verzorgers en medewerkers zien en met elkaar delen.

Bij wie kunnen ouders/verzorgers terecht?

Bij zorgen over pesten nemen ouders/verzorgers in eerste instantie contact op met de groepsleerkracht of assistent. Indien nodig wordt de anti-pestcoördinator betrokken.

De anti-pestcoördinator coördineert het beleid rondom het tegengaan van pesten en is aanspreekpunt bij vragen of zorgen over pesten. De actuele naam en contactgegevens van de anti-pestcoördinator zijn opgenomen in de schoolgids. Wanneer de situatie daarom vraagt, kunnen ook de intern begeleider, orthopedagoog, schoolcontactpersoon of directie worden ingeschakeld.

Terugkoppeling

De school informeert ouders/verzorgers over de gemaakte afspraken, de voortgang en de evaluatiemomenten, voor zover dit past binnen de privacy van alle betrokkenen.

De terugkoppeling is feitelijk, zorgvuldig en gericht op de voortgang van het proces. Waar nodig worden vervolgspraken gemaakt en wordt besproken op welke termijn opnieuw geëvalueerd wordt.

Redenen om pesten aan te pakken en om te buigen naar respectvol gedrag

1. Pesten kan ingrijpende gevolgen hebben voor de leerling die gepest wordt en voor omstanders
2. De sfeer in de klas lijdt eronder
3. De schoolresultaten worden minder
4. De leerlingen leren verkeerd sociaal gedrag aan
5. Elke leerling moet zich veilig kunnen voelen

Vormen van pesten zijn:

- Buitensluiten/ negeren
- Roddelen
- Belachelijk maken
- Uitslachten en schelden
- Spullen afpakken of kapot maken
- Achtervolgen en bedreigen
- Slaan, schoppen, duwen en porren

Vormen van digitaal pesten zijn:

- Anonieme of kwetsende berichten sturen via WhatsApp, Snapchat, Instagram, TikTok, games of andere digitale platforms
- Schelden, roddelen, buitensluiten of bedreigen via telefoon, computer, tablet of spelcomputer
- Foto's, filmpjes of screenshots maken, doorsturen of online plaatsen zonder toestemming
- Privégegevens delen of misbruiken
- Wachtwoorden misbruiken
- Nepaccounts of kwetsende profielen aanmaken
- Leerlingen bewust buitensluiten uit groepsapps of online groepen

Signalen van een gepest leerling kunnen zijn:

- Zij lijken vaak geen vrienden te hebben
- Ze worden vaak als laatste gekozen
- Ze hebben geen zin om naar school te gaan
- Ze proberen vaak dicht bij de leerkracht te blijven
- Ze vertonen "ander" gedrag dan gebruikelijk
- Ze zijn angstig en onzeker, of juist opstandig
- Zij zien er bang, neerslachtig en huilerig uit
- De schoolresultaten verminderen
- Ze vertonen volzaam gedrag (worden daar vervolgens mee gepest)
- Proberen af te kopen met geld, snoep of extreem wenselijk gedrag
- Ze vertonen angstig of agressief gedrag

Andere signalen voor de leerkracht kunnen zijn:

- Piepen en zuchten van klasgenoten
- Op het plein bij de begeleiders blijven staan
- Heimelijk computergedrag

Het is belangrijk om als ouder/ medewerker signalen te onderkennen die door een gepeste leerling worden afgegeven omdat leerlingen niet altijd vertellen dat ze worden gepest. Redenen hiervoor kunnen zijn:

- Het is een geleidelijk proces van plagen naar pesten
- Teleurstelling en schaamtegevoelens om ouders er over te vertellen
- Angst voor een beschuldiging (“Waarom zeg je niets terug?”)
- De problemen worden groter als er over gesproken wordt: “Klikspaan!”.
- Niet mogen vertellen van de pester (bedreiging)

Werkwijze wanneer er pestsignalen zijn

De werkwijze die wij hanteren bij signalen van pesten is uitgewerkt in onderstaand stappenplan.

Uitgangspunt hierbij is dat de leerkracht verantwoordelijk blijft voor de aanpak, maar deze verantwoordelijkheid vanaf stap 3 deelt met andere betrokken professionals.

Bij alle stappen is aandacht voor de leerling die pestgedrag laat zien, de leerling die hiermee te maken krijgt en eventuele meelopers.

Bij signalen van pesten richt de school zich niet op waarheidsvinding in juridische zin. De school onderzoekt zorgvuldig wat zichtbaar is, wat betrokkenen aangeven, welke signalen worden gezien en welke invloed de situatie heeft op de sociale veiligheid binnen school. Het doel is om de veiligheid te herstellen, passende ondersteuning te bieden en herhaling te voorkomen.

1. Signaleren

- Let op gedragsveranderingen (stil, teruggetrokken, boos)
- Let op sociale signalen (uitsluiting, alleen staan)
- Neem meldingen van leerlingen/ouders serieus

2. In gesprek gaan

- Voer een individueel gesprek met de leerling
- Stel open vragen en luister zonder oordeel
- Geef vertrouwen en neem de leerling serieus
- Bij leerlingen met een laag ontwikkelingsniveau is een gesprek niet altijd passend of voldoende om duidelijk te krijgen wat er speelt. De school is dan sterk afhankelijk van signalen uit de omgeving van de leerling. Denk hierbij aan observaties van medewerkers, veranderingen in gedrag, lichamelijke signalen, spelgedrag, contact met ouders/verzorgers en informatie van andere betrokken professionals. In deze situaties wordt extra zorgvuldig gekeken naar wat de leerling laat zien en nodig heeft.

3. Informatie verzamelen

- Spreek met betrokken leerlingen en collega's
- Observeer in klas en op het plein
- Leg feiten vast (wie, wat, waar, wanneer)

4. Beoordelen

Is er sprake van pesten?

Bij het beoordelen van de situatie wordt gekeken naar de volgende punten:

- Is er sprake van herhaling?
- Is er sprake van machtsongelijkheid?
- Is er sprake van opzet of een kwetsend effect?
- Kan de leerling zich voldoende verweren?
- Is het gedrag wederzijds of eenzijdig?
- Hoe ervaren de betrokken leerlingen de situatie?

5. Aanpak bepalen

Afhankelijk van de situatie:

- Een groepsgesprek, waarbij gezamenlijk afspraken worden gemaakt
- Individuele gesprekken met betrokken leerlingen
- Een herstelgesprek, indien dit passend en haalbaar is
- Het verduidelijken of opnieuw bespreken van afspraken en gedragsregels
- Het betrekken van de intern begeleider, orthopedagoog of anti-pestcoördinator wanneer de situatie daarom vraagt
- Wanneer een gesprek onvoldoende passend is bij het ontwikkelingsniveau van de leerling, kiest school voor een meer concrete en ondersteunende aanpak. Hierbij kan worden gedacht aan voordoen, samen oefenen, visuele ondersteuning, herhaling van gewenst gedrag, extra nabijheid, aanpassing van de omgeving en duidelijke begrenzing. De gekozen aanpak sluit aan bij het ontwikkelingsniveau, de communicatiemogelijkheden en de ondersteuningsbehoefte van de leerling.

6. Ouders/ verzorgers betrekken

- Informeer de ouders/verzorgers van de betrokken leerlingen en betrek hen, waar passend, bij de oplossing
- Blijf feitelijk en oplossingsgericht in de communicatie
- Werk samen aan verbetering van de situatie

7. Vastleggen

- Noteer signalen, gesprekken, observaties en gemaakte afspraken. Daarbij wordt ook vastgelegd wie verantwoordelijk is voor de opvolging, welke termijn wordt afgesproken en wanneer de situatie opnieuw wordt geëvalueerd.
- Leg relevante informatie vast in het leerlingdossier
- Zorg dat duidelijk is wie betrokken is en welke vervolgstappen zijn afgesproken.
- Daarbij wordt ook vastgelegd wie verantwoordelijk is voor de opvolging, welke termijn wordt afgesproken en wanneer de situatie opnieuw wordt geëvalueerd.

8. Monitoren

- Plan vervolgspraken in
- Blijf observeren in de klas en tijdens andere schoolmomenten

- Bespreek regelmatig met de betrokken leerling hoe het gaat
- Evalueer of de gemaakte afspraken effect hebben en stel deze zo nodig bij

9. Opschalen (indien nodig)

- Bespreek de situatie in de CVB en vraag om handelingsadvies
- Betrek de schoolleiding wanneer de ernst of duur van de situatie daarom vraagt
- Overweeg, indien nodig, de inzet van externe hulpverlening of aanvullende ondersteuning
- Opschaling vindt in ieder geval plaats wanneer de veiligheid van een leerling of medewerker in het geding is, wanneer pestgedrag aanhoudt ondanks ingezette interventies, wanneer sprake is van ernstige bedreiging, discriminatie, seksueel grensoverschrijdend gedrag of fysiek geweld, of wanneer de ondersteuningsbehoefte de mogelijkheden van de groep overstijgt.

Bij